

”DU FÅR EN MOTGÅNG OCH TÄNKER ATT DU ALLTID KAN GÅ TILLBAKA TILL KRIMINALITETEN”

En kvalitativ studie om att komma ur eller återfalla i kriminalitet

FELICIA CHAMOUN

SANDRA KORKIS

VALERIE VUJICIC

*Huvudområde: Socialt arbete
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15 hp
Program: Socionomprogrammet
Kursnamn: Examensarbete inom socialt
arbete
Kurskod: SAA056*

Handledare: Osman Aytar

Termin: VT-2023

Du får en motgång och tänker att du alltid kan gå tillbaka till kriminaliteten
Felicia Chamoun, Sandra Korkis och Valerie Vujicic
Mälardalens Universitet
Akademin för hälsa vård och välfärd
Socionomprogrammet
Examensarbete inom social arbete, 15 högskolepoäng
Vårtermin 2023

SAMMANFATTNING

Detta arbete syftar till att belysa anledningar till att individer kommer ur eller återfaller i kriminalitet. För att kunna besvara studiens syfte har kvalitativa forskningsansatser använts. En kvalitativ forskningsansats innefattade tre semistrukturerade intervjuer; två individuella intervjuer med två personal från Kriminalvården och en gruppintervju med Kris. Vidare tillämpades forskningsansatserna hermeneutik och en tematisk analysmetod för att bearbeta och analysera studiens insamlade material. Studiens tidigare forskning består framförallt av vetenskapliga artiklar från olika länder, som syftar till att ge en bättre förståelse för faktorer som leder till att individer kommer ur eller återfaller i brott. Förelämningsvis tillämpas teorierna Maslows behovstrappa och stämplingsteorin för att få en djupare förståelse för anledningar till att individer kommer ur eller återfaller i brott. Utifrån studiens resultat framkom att det finns liknande faktorer som leder till att individer återfaller i brott. Exempelvis ett bristande socialt stöd och ekonomiska svårigheter. Fortsatt framkom att det finns liknande faktorer som motiverar individer till att komma ur kriminalitet. Exempelvis det sociala nätverket samt hjälpprogram. Under intervjuerna framkom att vissa respondenter inte anser att samhället erbjuder tillräckliga brottsförebyggande insatser till kriminella. Därmed är det viktigt att erhålla ny kunskap om kriminalitet och utveckla ett effektivt samarbete med relevanta aktörer för att kunna förebygga samhällsproblemet.

Nyckelord: Brottsförebyggande arbete, Hermeneutik, Kriminalitet, Maslows behovstrappa Stämplingsteorin och Återfall.

You get a set back and think that you always can go back to crime
Felicia Chamoun, Sandra Korkis och Valerie Vujicic
Mälardalen University
The Academy for Health Care and Welfare
The Social Work Program
Thesis in Social Work, 15 credits
Spring term 2023

ABSTRACT

This study aims to highlight the reasons why individuals relapse into crime, as well as what reasons motivate people to leave a life of crime behind. In order to be able to answer the purpose of the study, qualitative research approaches have been used. One of the qualitative research approaches included three semi-structured interviews; in which two separate interviews were conducted with the Correctional Service and one group interview with Kris. Furthermore, hermeneutics and a Thematic analysis method were applied to process and analyze the study's collected material. The study's previous research mainly consists of scientific articles from different countries, which aim to provide a better understanding of elements that can cause individuals to relapse into crime as well as what compels people to evolve and leave the criminal lifestyle behind. In addition, the theories of Maslow's hierarchy of needs and the Labeling theory have been used to acquire a deeper understanding of the reasons as to why people relapse into crime, as well as what causes people to abandon a life of crime. The results of this study have shown that there are similar elements that can cause people to relapse back into crime. For instance, a lack of social support and financial difficulties. Additionally, the study also highlights elements that motivate individuals to abandon criminality altogether, such as a good social network and support programs. During the interviews, some of the subjects also expressed that they do not believe that society offers sufficient crime prevention efforts to criminals. Thus, it is important to obtain new knowledge about crime and develop effective cooperation with relevant tools that prevent the societal problem.

Keywords: Crime prevention work, Criminality, Hermeneutics, Maslow's hierarchy of needs, Relapse and The Labeling theory.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INTRODUKTION	1
1.1	Bakgrund och problemområde	1
1.2	Syfte och frågeställningar.....	3
2	TIDIGARE FORSKNING.....	4
2.1.1	<i>Risikfaktorer till återfall i brott</i>	<i>4</i>
2.1.2	<i>Risikfaktorer och förebyggande arbete gentemot återfall i brott.....</i>	<i>5</i>
2.1.3	<i>Avslutande reflektion.....</i>	<i>7</i>
3	TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	9
3.1.1	<i>Maslows behovstrappa</i>	<i>9</i>
3.1.2	<i>Stämplingsteorin</i>	<i>10</i>
4	METOD OCH MATERIAL.....	11
4.1	Val av metod	11
4.2	Tillvägagångssätt och urval	11
4.3	Genomförande och datainsamlingsmetod	12
4.4	Databearbetning och analysmetod.....	13
4.5	Förförståelse	14
4.6	Reliabilitet och validitet.....	14
4.7	Etiska överväganden	15
4.8	Metoddiskussion.....	16
5	RESULTAT OCH ANALYS	18
5.1	Bidragande faktorer till återfall i kriminalitet.....	18
5.1.1	<i>Miljö, livsstil samt ekonomisk utsatthet.....</i>	<i>18</i>
5.1.2	<i>Utanförskap.....</i>	<i>19</i>
5.1.3	<i>Stämpling samt stigmatiserade av samhället.....</i>	<i>20</i>
5.2	Bidragande faktorer till att individer kommer ur kriminalitet	21
5.2.1	<i>Familj, vänner och egen vilja</i>	<i>21</i>
5.2.2	<i>Självhjälpgrupper, sponsorer och behandling</i>	<i>21</i>
5.2.3	<i>Påfrestande livsstil.....</i>	<i>22</i>

5.3	Analys.....	23
5.3.1	<i>Behov som inte tillgodoses och utanförskap.....</i>	23
5.3.2	<i>Stämplade av samhället</i>	24
5.3.3	<i>Socialt nätverk, självhjälsgrupper och samtal</i>	24
6	DISKUSSION	26
6.1	Resultatdiskussion	26
7	SLUTSATSER.....	28
	REFERENSLISTA	29
	BILAGOR	

1 INTRODUKTION

1.1 Bakgrund och problemområde

Enligt Kriminalvården (2018) hör det till dess uppgifter att förhindra att individer som har en kriminalvårdspåföljd återfaller i brott efter att de avtjänat sitt straff. Därmed är det av vikt att Kriminalvården följer upp individers utveckling av återfall i brott och undersöker vad återfall kan bero på. Fortsatt beskriver Brå (u.å.) att en grundläggande del av ett brottsförebyggande arbete är att tillsätta lämpliga interventioner för att förebygga återfall i brott. Detta eftersom individer som begår brott upprepade gånger utgör en stor andel av den totala brottsligheten som präglar olika samhällen. Därmed kräver det brottsförebyggande arbetet ett effektivt och långsiktigt samarbete mellan enskilda och relevanta samhällsaktörer. Några konkreta exempel på sådana samhällsaktörer är socialtjänsten, polisen, kriminalvården, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Fortsättningsvis innebär det brotts- och återfallsförebyggande arbetet vissa utmaningar. I de fall samhället lyckas förebygga en individs återfall i brottslighet kan detta medföra stora vinster samt fördelar för både individen och samhället enligt Brå. Detta trots att vården för att förhindra att någon återfaller i kriminalitet kan vara kostsam. Således är det viktigt att olika samhällsaktörer samverkar för att kunna erbjuda effektiva återfallsförebyggande stöd- och hjälpinsatser.

Kriminalvården (2022) redogör för att andelen som återföll i brott inom tre år efter avslutad fängelseverkställighet eller påbörjad verkställighet inom frivården var som högst 1999 då den låg på 40 procent. Däremot har andelen som återfaller i brott minskat under de senaste åren och ligger på en genomsnittlig nivå som utgörs av 30 procent. Således är den generella trenden minskade återfall enligt Kriminalvårdens statistik. En förklaring till denna utveckling är att Kriminalvården håller i olika behandlingsprogram vars syfte är att minska risken för klienter att återfalla i brott. En annan förklaring till denna utveckling är att Kriminalvården har specifika utslussningsåtgärder som syftar till att underlätta för klientens återanpassning och integration till samhället efter att denne avtjänat sitt straff. Därtill visar statistik på att inflödet till fängelseverkställigheter inom frivården ökat, att fler individer är inskrivna i häkte och anstalt, att situationen på anstalter är mer ansträngd och en ökning av livstidsdömda jämfört med år 2020. Några anledningar till detta är överbelagda anstalter, lång väntetid och ont om platser. Således behövs vanligtvis fler platser i häkte och anstalt än det finns tillgängligt (Kriminalvården).

Forskning belyser att oavsett om individen befinner sig i följande land; Kina, USA, Ecuador eller Sverige, finns det risk för individer att återfalla i brott till följd av olika anledningar (Chan m.fl., 2013; Valdivieso m.fl., 2022; Rotter & Carr, 2011; Håkansson & Berglund, 2012). Med hänsyn till tidigare forskning kan det konstateras att riskfaktorerna för att återfalla i brott är liknande. Dessa faktorer utgörs av missbruksproblematik, bostadslöshet,

arbetslöshet samt en bristande anknytning. Forskning visar även på att hjälp till att återintegreras i samhället kan skilja sig beroende på nation och påverka individens fortsatta beteende samt handlande (Chan m.fl., 2013; Valdivieso m.fl., 2022; Rotter & Carr, 2011; Håkansson & Berglund, 2012). Däremot påstår Skovlund m.fl. (2022) att återfall i brott beror på att vissa brottsförebyggande interventioner är ineffektiva. Detta då interventionen varken besvarar eller behandlar frågor om social identitet. Således är ett fortsatt kriminellt beteende och återfall i brott enligt Skovlund m.fl nära sammanflätat med en etablerad kriminell identitet. Därmed för att förhindra att individen återfaller i brott behöver den kriminella identiteten ersättas med en ny identitet bortom den kriminella livsstilen. Således skapas ett nytt liv med bättre förutsättningar för individen (Skovlund m. fl.).

Enligt BRÅ (2020, 2022) är ett påtagligt samhällsproblem som Sverige ställs inför kriminalitet. Vidare redogörs det för att samhällsgruppen unga individer utgör en stor andel av samhällets kriminella och utsatta. Fortsatt beskrivs att småbrott (exempelvis att testa på hasch) vanligtvis leder till grövre brott senare. BRÅ (2021a) redogör även för att det förebyggande arbetet gentemot kriminalitet i bostadsområden, där det förekommer mycket kriminalitet, inte är särskilt effektiv och gynnsam. Detta leder i sin tur till otrygghet i samhället och framför allt i segregerade och utsatta områden. Fortsatt beskriver BRÅ (2021b) att de upprättade den nationella trygghetsundersökningen år 2021, som påvisar att mellan åldrarna 16–84 som bor i olika bostadsområden runt om i Sverige, upplever 45 procent en oro för att utsättas av brott och 28 procent upplever otrygghet kopplat till att vistas ute i sitt bostadsområde sent på kvällen (BRÅ). Utifrån de höga siffrorna ovan kan det konstateras att det förebyggande arbetet är bristande och behöver förbättras för att kunna hantera den sociala problematiken.

Mallett m.fl. (2019) redogör för faktorer som leder till att unga vuxna kan utveckla ett kriminellt beteende. Faktorer som tas upp är bland annat ett bristande socialt nätverk och bristande anknytning till vårdnadshavare, fattigdom, mental ohälsa, våldsutsatthet, negligering av behov och missbruksproblematik. Fortsatt redogör studien för att etnicitet, medborgarskapsstatus och traumatiska upplevelser är faktorer som har betydelse för om individen återfaller i brottslighet. Däremot belyser artikeln att trauma inte är en definitiv orsak till ett brottsligt beteende. Således kan den unga vuxna utvecklas i positiv riktning trots att denne blivit utsatt för sådana riskfaktorer. Detta med hänsyn till att individen även har ett antal skyddsfaktorer som minimerar risken för denne att utveckla ett kriminellt och normbrytande beteende. Sådana skyddsfaktorer avser bland annat en god utbildning och social tillvaro, att traumat behandlas tidigt samt andra goda möjligheter för att utvecklas i en positiv riktning. Vidare belyser artikeln att minoritetsgrupper löper större risk för att utveckla ett kriminellt beteende än etniskt vita individer (Mallett m.fl.).

Vidare undersöker Valdivieso m.fl. (2022) om det finns ett samband mellan frihetsberövade manliga ungdomars våldsutsatthet och deras kriminella gärningar. Exempel på kriminella handlingar som studien uppmärksammar är rån, mord, sexuellt våld och droghandel. Vidare framkom att de ungdomar som tidigare blivit fysiskt, sexuellt eller känslomässigt våldsutsatta hade utvecklat ett aggressivt och kriminellt beteende. Således var syftet med studien att undersöka om det existerar en korrelation mellan kriminella handlingar och våld i barndomen. Deltagarna i studien bestod av 425 frihetsberövade manliga ungdomar i

Ecuador, mellan åldrarna 12–18. Vidare genomfördes en analys av ungdomarnas riskfaktorer, våldsutsatthet och kriminella beteende, för att få ett resultat. Studiens resultat visade att det existerar ett samband mellan riskfaktorer, våldsutsatthet och kriminalitet. Exempelvis finns ett samband mellan barnmisshandel och utvecklandet av ett kriminellt beteende (Valdivieso m.fl.).

Med hänsyn till informationen ovan kan det konstateras att det finns en hel del tidigare forskning kring fenomenen riskfaktorer till brottslighet, ungdomsbrottslighet och brottslighet i övrigt. Däremot finns ett fåtal studier som studerar anledningen till att individer från 18 års ålder uppåt kommer ur eller återfaller i brott. Detta utifrån ett klientperspektiv och ett professionellt perspektiv. Enligt SNS (u.å.) förändras kriminalitet i takt med att samhället ständigt förändras. Således är det väsentligt att samla in och erhålla ny kunskap om kriminaliteten i samhällen för att kunna förebygga den sociala problematiken (SNS, u.å.). Fortsatt menar Svedin (2015) på att kriminaliteten påverkas av lagar, normer och samhällets vilja att förändra samt förbättra den sociala tillvaron. Vidare drabbas samhällen dagligen av det påtagliga samhällsproblemet kriminalitet. Därmed är detta väsentligt och intressant att undersöka utifrån socialarbetares och tidigare kriminellas synpunkter. Fortsättningsvis hör det till det sociala hjälparbetet att undersöka och tydliggöra för att sociala problem influeras av individuella, gruppmissiga samt strukturella omständigheter. Således inriktar professionen sig på ett förebyggande arbete mot sociala problem och syftar till att bidra till en trygg social tillvaro.

1.2 Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att undersöka och belysa anledningar till att individer från 18 års ålder och uppåt kommer ur eller återfaller i kriminalitet. Fortsatt är arbetets målgrupp individer som haft en kriminell bakgrund.

Följande frågeställningar har utformats för att besvara studiens huvudsyfte;

- *Vilka faktorer bidrar till att individer återfaller i kriminalitet?*
- *Vilka faktorer påverkar och motiverar individer till att komma ur kriminalitet?*

2 TIDIGARE FORSKNING

I följande avsnitt kommer studiens tidigare forskning att presenteras om huvudämnet, i syfte att få en bättre förståelse för det sociala problemet som studien syftar till att undersöka. Vidare har åtta internationella och nationella artiklar tillämpats som kommer att belysa riskfaktorer som leder till återfall i kriminalitet och faktorer som motiverar individer till att komma ur kriminalitet.

2.1.1 Riskfaktorer till återfall i brott

Håkansson och Berglund (2012) genomförde en studie som undersökte risken för återfall i brottslighet bland intagna med en historia av substansmissbruk. Studien utfördes på 217 manliga fångar i Sverige som frikänd sitt straff. Fortsatt gjorde forskarna en uppföljning av hur det gått för de tidigare intagna mellan år 2010 och år 2013. Därmed identifierades flera riskfaktorer som var kopplade till en ökad risk för återfall i brottslighet. Att de frigivna begått tidigare brott utgjorde en riskfaktor för dem att återfalla i eller begå nya brott. Detta kan bero på flera faktorer som att individen utvecklat en kriminell identitet eller har en större benägenhet att ta risker. Således är detta både en fråga om identitet och inläring. En annan riskfaktor som identifierades var missbruk av opiater eller alkohol, då substanserna kan påverka omdömet samt impulskontrollen. Dessutom innebär ett sådant missbruk att individen lider ekonomiskt och socialt eftersom denne väljer att leva ett kriminellt liv för att tillgodose dess behov. Fortsatt var det hög risk för återfall bland frigivna med låg utbildningsnivå. Detta berodde på att det kunde vara svårt för dem att hitta arbete och anpassa sig till samhället på ett positivt sätt efter frigivningen. Även arbetslöshet samt en instabil boendesituation är riskfaktorer för återfall i brottslighet, som kan bero på ekonomisk stress, bristande sysselsättning och en känsla av osäkerhet. De fångar som utsattes för två eller fler av ovannämnda riskfaktorer hade en betydligt högre risk för att återfalla i brott än de som utsattes för färre riskfaktorer. Studien visar på att det är viktigt att identifiera och behandla de underliggande faktorerna som kan leda till återfall i brottslighet. Genom ett effektivt förebyggande arbete kan man förhoppningsvis minska risken för återfall i brottslighet och öka möjligheterna för en lyckad rehabilitering (Håkansson & Berglund).

Chan m.fl. (2013) genomförde en studie som syftade till att undersöka återfallsfrekvensen bland fängslade manliga brottslingar, som blivit dömda för ett icke- våldsbrott i Hongkong. Det framkom att följande faktorer är avgörande för återfall i brott; att den frihetsberövade tidigare blivit förtryckt, psykologiska egenskaper, interpersonella relationer och miljöpåverkan. Följande riskfaktorer delas in i statiska och dynamiska riskfaktorer. Dynamiska miljöpåverkande riskfaktorer innefattar att individen befinner sig i en dålig ekonomisk och social miljö (exempelvis att omgivningen är associerad med kriminalitet eller att individen bor i ett socialt utsatt bostadsområde). Fortsatt innefattar dynamiskt individuella riskfaktorer att individen har hög impulsivitet, negativ emotionalitet och uppfattning samt svaga sociala band eller anknytningsbrist. Däremot menar Chan m.fl. att miljön kan omfatta riskfaktorer som föräldrars övergrepp, våldsutövande, försummelse och konflikt med individen. Studien hänvisar även till tidigare studier som visar på att många återfallsförbrytare vanligtvis återfaller i brott ett år efter att de blivit frisläppta. Fortsatt

uppmärksammar studien att det är väsentligt att utvärdera effektiviteten av ingripande strategier som tar hänsyn till ovan nämnda faktorer och används av Hongkongs kriminalvårdssystem, i syfte att förhindra framtida brott. Således är det Kriminalvårdens uppdrag i Hongkong att identifiera riskfaktorer som leder till att frihetsberövade återfaller i brott. Detta i syfte att implementera effektiva och förebyggande interventioner emot detta. Vidare belyser studien vikten av tidiga insatser för att förebygga ett brottsligt beteende och kriminalitet i framtiden. Således är det essentiellt att tidigt tillsätta lämpliga stöd- och hjälpinsatser. Därtill belyses att förövare som har en bristande anknytning till sin familj löper stor risk för att återfalla i brott och åter fängslas när dessa blivit frikända inom en period av 12 månader. Detta eftersom de saknar ett socialt nätverk som hjälper dem att återintegreras i samhället. Slutligen hänvisar studien till Travis Hirschis teori om social kontroll som förespråkar att brottslighet och kriminalitet uppstår till följd av svaga sociala band till samhället (Chan, m.fl.).

Barrenger m.fl. (2017) belyser att individuella- och miljömässiga faktorer kan öka risken för återfall i brott efter att individen frigivits från fängelset. Detta då psykiska, sociala och miljömässiga faktorer kan försvåra individens möjlighet till att återintegreras i samhället. Vidare stöter individer med en tidigare kriminell bakgrund vanligtvis på hinder för en framgångsrik återintegrering. Detta med anledning av restriktiva offentliga riktlinjer, diskriminering på arbetsmarknaden och att dessa har begränsad tillgång till resurser för att bygga ett nytt liv. Dessa strukturella faktorer bidrar till ett fortsatt socialt straff samt leder till att individen blir mer benägen att återgå till sin tidigare kriminella livsstil. Således straffas individen genom att samhället utesluter denne, vilket försvårar dennes möjlighet att förändras och förbättras. Därmed har individer som avtjänat sitt straff svårt att återintegreras i samhället och bryta kriminella beteendemönster, vilket ökar risken för dem att återfalla i kriminalitet och åter fängslas. Fortsatt uppmärksammas att personer med psykisk ohälsa är överrepresenterade inom det straffrättsliga systemet och de flesta har även missbruksproblematik. En växling mellan fängelset och samhället innebär i vissa fall betydande hälsorisker för tidigare intagna. Studien nämner exempelvis att tidigare intagna löper stor risk för dödsfall i hjärt-kärlsjukdomar, mord, självmord och överdos av droger under de första två veckorna efter frigivningen, till följd av det påtagliga miljöombytet. Ytterligare faktorer som kan leda till att den tidigare intagna återupprepar det kriminella beteendet är att denne lider av psykisk ohälsa, befinner sig i en dålig miljö eller har en annan etnisk bakgrund. Bristande behandling leder även till att individer utvecklar ett kriminellt beteende eller återgår till ett sådant beteende alternativt lider av självmordstankar (Barrenger m.fl.).

2.1.2 Riskfaktorer och förebyggande arbete gentemot återfall i brott

Rotter och Carr (2011) belyser utmaningar med att motverka återfall i brott samt vilka faktorer som är associerade med ett återkommande brottsligt beteende. Vidare lägger studien fokus på strukturerade kliniska insatser som skapades och anpassades för att rikta in sig på tankar och beteenden som är förknippade med ett brottsligt beteende. Det uppmärksammas även att en påtaglig riskfaktor som leder till att individer återfall i brott är en allvarlig psykisk ohälsa. Överrepresentationen av individer med psykisk ohälsa i kriminalvården har

dokumenterats i flera år och är väl etablerad. Till exempel uppskattades 15 procent av flera fängslade personer i New York, Maryland lida av allvarliga psykiska sjukdomar i nutid, vilket är likt andelen fängslade förövare med allvarlig psykisk sjukdom i delstaten New York i slutet av 1980-talet. Bristen på förändring i denna andel är enligt författarna överraskande med tanke på de ökande ansträngningarna att motverka kriminaliteten. Fortsatt menar studien på att en frihetsberövad person som anses lida av mental ohälsa och som är i behov av professionell och medicinsk hjälp bör få samhällsbehandling i stället för fängelse. Således är det väsentligt att den frihetsberövade individen som lider av mental ohälsa får hjälp och stöd av samhällsbehandlingsprogram, som fokuserar på att tillgodose de kliniska behoven hos individen. Vidare påvisas att det är väsentligt inom det förebyggande arbetet mot återfall i brott, att arbeta med att förebygga faktorer som förknippas med ett återkommande kriminellt beteende. Exempel på sådana faktorer är bristande utbildning och familjestöd, missbruk, familjestöd och hemlöshet. Evidensbaserad praxis som har interagerat behandling av mental ohälsa, sysselsättning, familjeterapi och bostadsinitiativ. Därmed kan dessa behov tillgodoses med hjälp av behandling och motverka återfall i brott som har varit förknippat med ovannämnda faktorer (Rotter & Carr).

Rotter och Carr (2011) redogör för ytterligare faktorer som har fått mindre klinisk uppmärksamhet, men som även kan leda till ett återkommande kriminellt beteende. Dessa är antisociala faktorer, personlighetsdrag och kognitioner. Fortsatt har Kognitiv beteendeterapi (KBT) har varit en evidensbaserad intervention för att lindra plågsamma känslor, störande beteenden och dysfunktionella tankar. Vidare medför återfalls fokuserade KBT-interventioner att klienten mår bättre. Fortsättningsvis fokuserar behandlingen på interpersonella färdigheter, acceptans av gemenskap samt ett ansvarsfullt beteende. Dessutom innefattar förebyggande återfallsprogram metoder såsom Thinking for a Change som är en problemlösningsmetod som lär brottslingar hantera svårigheter utan att tillämpa ett kriminellt beteende, Moral Recognition Therapy som är en intervention utformad för att utveckla högre nivåer av moraliska resonemang och Lifestyle Change som är en strukturerad analys av val och konsekvenser, med fokus särskilt på att utvärdera och förebygga vilka tankestilar som har visat sig stödja kriminell aktivitet.

Kopak m.fl. (2016) undersöker vilka faktorer som ökar risken för återfall bland personer som genomgår behandling för substansmissbruk samt är involverade i det kriminella rättssystemet. Studien visade att personer som haft fler fängelsevistelser, har en längre historia av droganvändning, tidigare psykiatrisk diagnos och har högre grad av kriminalitet och antisocialt beteende. Detta leder i sin tur till att de är mer benägna att återfalla i missbruk och kriminalitet. Studien visade även att bristande socialt stöd och försämrad psykisk hälsa var faktorer som bidrog till ökad risk för återfall. Studien betonar vikten av att integrera ett förebyggande system för att minska återfall, exempelvis genom behandling för substansmissbruk och psykisk ohälsa. Fortsatt betonas vikten av att erbjuda stöd för att förbättra sociala nätverk. Detta genom att exempelvis erbjuda individer som befinner sig i substansmissbruk samt är involverade i det kriminella rättssystemet socialt stöd, med hjälp av terapi samt gruppbehandling, som fokuserar på att bygga upp stödjande relationer och lära individerna att utveckla sociala färdigheter. Andra sätt att förbättra det sociala nätverket inkluderar att individen engagerar sig i positiva och sociala aktiviteter, som inte involverar droger eller brottslighet. Studien påvisar att deltagandet av stödgrupper för personer med

liknande erfarenheter och att söka stöd från familj samt vänner är en motivations faktor som kan hjälpa individen att komma ur kriminaliteten. Studien förklarar även att det är viktigt att undvika social isolering och att aktivt arbeta för att bygga upp positiva sociala nätverk. Dessutom benämns andra förebyggande faktorer såsom att undvika riskfyllda situationer och miljöer. Ett exempel på en sådan situation är att individen befinner sig i en miljö där det förekommer droger och har tidigare brottats med ett drogmissbruk. Detta gör det svårt för individen som vill förändras att avstå från den risken och livsstilen. För personer som är involverade i det kriminella rättssystemet kan relationer med tidigare kriminella, svårigheter med att hitta arbete eller stöd efter att ha släppts från fängelse även vara riskfaktorer samt anledningar till att dessa återfaller i kriminalitet (Kopak m.fl.).

Lund m.fl. (2011) redogör för att det finns ett orsakssamband mellan allvarliga psykiska störningar och brottslighet. Studiens resultat påvisade delvis att återfall i brott var vanligare hos frihetsberövade med minst en av diagnoserna missbruksstörning eller personlighetsstörning, jämfört med hos frihetsberövade med enbart psykotiska eller psykiska störningar. Fortsatt beskrivs att frihetsberövade med en personlighetsstörning och som genomgått behandling hos öppenvården är mindre benägna att återfalla i brott när de blir utskrivna, jämfört med frihetsberövade med personlighetsstörning som inte genomgått behandling för dess mentala ohälsa. Dessutom visar resultatet att återfall i brottslighet beror på personliga egenskaper och hur samhället följer upp individers utveckling. Studien fastställer att individer som blivit dömda till rättspsykiatrisk behandling (FPT- File transfer protocol) eller fängelse var i liknande ålder när de begick sitt första brott. Fortsatt var de utsatta för samma typ av utsatthet i form av hemlöshet och begick ungefär samma typer av brott. Återfall i brott under uppföljningen var mer än dubbelt förekommande i fängelsegruppen jämfört med i FPT gruppen. Detta då studien visar på att 178 frihetsberövade i FPT gruppen återföll i brott medan 422 frihetsberövade återföll i fängelsegruppen. Vidare påvisade studien att återfall i våldsamma eller andra typer av brott är mindre förekommande bland frihetsberövade som är dömda till rättspsykiatrisk behandling än frihetsberövade som blivit dömda till fängelse. Detta kan bero på att rättspsykiatrisk behandling är mer effektiv och brottsförebyggande för personer med psykisk sjukdom och som har begått brott. Studien belyser även en viktig skyddsfaktor till att individer inte återfaller i brott, som är en grundlig uppföljning av frihetsberövades utveckling av återfall i brott. Därmed förutsätter en kontakt med viktiga samhällsaktörer och en grundlig uppföljning av frihetsberövades utveckling, efter att de frikänts från sitt straff att de blir mindre benägna att återfalla i brott. Utifrån detta kan en konstatera att med rätt hjälp mot de frihetsberövades mentala ohälsa kan återfall i brottslighet förebyggas (Lund m.fl.).

2.1.3 Avslutande reflektion

Mot bakgrund av det som presenterats i tidigare forskning kan en slutsats vara att studierna belyser liknande riskfaktorer, som kan resultera i att individer återfaller i brott. Vidare har studiens tidigare forskning noggrant valts ut och studierna undersöker brottslighet i Sverige, Ecuador, USA och i Kina. Detta i syfte att erhålla en fördjupad empiri om hur riskfaktorer påverkar individer till att återfalla i brott och om detta skiljer sig från land till land. Således framkom att oavsett vart individen befinner sig har varje land som beaktats i den tidigare

forskningen identifierat liknande riskfaktorer som leder till att individer återfaller i brott. Några av dessa riskfaktorer är missbruk av droger samt alkohol, arbetslöshet och bostadslöshet. Dessutom uppgav studierna även liknande sätt för att motverka samt förebygga återfall i brottslighet. Exempelvis genom att samhället hjälper de tidigare intagna att återintegreras i samhället på ett effektivt sätt. Detta genom att exempelvis erbjuda olika stödprogram för att hjälpa individerna att komma ut i arbetslivet, bli utbildade samt få hjälp med deras problematik. Fortsatt framkom av artiklarna att det är ytterst viktigt med stöd och hjälp från samhället och omgivningen för att individen ska kunna återintegreras i samhället och för att minska risken för dess återfall i brott.

3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I följande avsnitt presenteras studiens teoretiska perspektiv för att analysera det empiriska materialet. Dessa teorier är Maslows behovstrappa och stämplingsteorin, vilka bidrar till att få en djupare förståelse för bakomliggande faktorer till att individer återfaller i brott samt vad som motiverar individer till att komma ur brottsligheten.

3.1.1 Maslows behovstrappa

Maslows (2017) behovstrappa är en motivationsteori som syftar till att förklara hur de mänskliga behoven prioriteras och kategoriseras. De individuella behoven är indelade och klassificerade i fem olika kategorier, som bygger på idén om att det finns en skillnad mellan högre och lägre motiv. Vidare finns psykologiska och operativa skillnader mellan högre behov respektive lägre behov. Det första behovet är det fysiologiska behovet och utgörs exempelvis av mat, dryck och sex. Det andra behovet är trygghetsbehovet och utgörs exempelvis av säkerhet och stabilitet. Det tredje behovet är behov av gemenskap och det fjärde behovet är självförverkligandet samt utgörs exempelvis av uppskattning. Slutligen utgör den högsta nivån i behovshierarkin självförverkligandet som individen uppnår när de lägre behoven är tillfredsställda samt när individen uppnått sin fulla potential. Utifrån Maslows teori om behovshierarkin beskrivs att individen ständigt strävar efter att uppnå självförverkligandet där individen upplevs vara kreativ, kompetent, fri och utvecklad. Följaktligen finns inget specifikt åldersintervall för varje nivå i behovstrappan, eftersom teorin menar att olika individer går igenom hierarkin i olika takt. Dessutom förklarar behovshierarkin hur de mänskliga behoven prioriteras. Det redogörs även för att behov i de högre kategorierna inte är viktiga för individen förrän de lägre behoven är uppfyllda. Fortsatt når inte alla individer de högre nivåerna i behovstrappan. Det är inte heller möjligt för en person att flytta mellan nivåerna, när de yttre omständigheterna påverkar individens livssituation. Exempel på sådana omständigheter är krig eller skilsmässa. Således kan individens möjlighet till självförverkligandet försvåras genom yttre faktorer (Maslow). Fortsatt är Maslows motivationsteori relevant för studien med anledning av att den kan förklara varför individer återfaller i brottslighet. Detta med hänsyn till att individens grundläggande behov inte går att tillgodoses på annat sätt än genom en kriminell livsstil. Därmed kan den enskilde individen begå kriminella handlingar för att uppfylla dess grundläggande behov såsom mat, värme och trygghet. Samtidigt som behovstrappan även kan tillämpas för att förklara vad som motiverar individer till att komma ur kriminaliteten. Detta beror i sin tur på att individers grundläggande och mänskliga behov redan är tillgodosedda eller kan tillgodoses på annat sätt än genom den kriminella livsstilen. Därmed behöver inte individen söka sig till en kriminell livsstil för att tillgodose dess grundläggande behov, utan kan uppfylla dessa behov genom sin vardagliga livsstil bortom kriminaliteten. Exempelvis genom att arbeta för att kunna försörja sig och tillgodose sina fysiologiska behov.

3.1.2 Stämplingsteorin

Becker (1997) redogör för en sociologisk och kriminologisk teori vid namn stämplingsteorin. Teorin går ut på att samhället sätter en avvikande stämpel på individer som avviker från samhällsnormer. Därmed stämplas individer som en negativ produkt av samhället när de gör sig skyldiga till ett eller flera brott. Detta leder i sin tur till att individen upplever utanförskap och segregation från samhället. Teorin belyser att individer som blivit stämplade blir begränsade i samhället, genom att deras livsmöjligheter avgränsas. Detta på grund av stigmatiseringen och segregationen från omgivningen. Fortsatt resulterar stämplingen i att individen utvecklar en försämrad självbild och börjar att se sig själv som en avvikelse från samhället. Därmed blir individen mer benägen att acceptera stämpeln som denne fått av samhället och blir mer benägen att uppfylla den genom en självuppfyllande profetia. Således kan stämpeln leda till att individen utvecklar fler avvikande beteenden och begår fler kriminella handlingar. Detta eftersom individen inte lägger tonvikt vid samhällets åsikt om en, utan agerar efter att denne måste klara sig i samhället samt tillgodose dess grundläggande behov såsom, mat, tak över huvudet och en trygg ekonomisk ställning. Därmed innebär stämplingen av samhället att risken blir större för individen att begå sekundär brottslighet. Slutligen förespråkar teorin att individer inte föds till att vara avvikare, men blir det till följd av samhällets påtagliga stämpel. Vidare blir i synnerhet unga i samhället sårbara för denna form av utanförskap och stigmatisering. Därmed kan de påverkas och utvecklas negativt till följd av stämpeln och stigmatiseringen. Fortsatt är stämplingsteorin relevant för studien med anledning av att den är applicerbar på huvudämnet. Detta genom att den kan förklara varför individer återfaller i brottslighet. Teorin förklarar detta genom att samhället utesluter och stämplar individen som kriminell med hänsyn till dess tidigare kriminella livsstil. Således blir individen mer benägen att begå kriminella handlingar till följd av denna stämpel och uteslutning från samhället (Becker). På samma gång kan individens socioekonomiska ställning och samhällets åsikt om en ge en förklaring till varför individer väljer att inte begå brott. Exempelvis kan en individ som är högt uppsatt på sitt jobb välja att hålla sig borta från den kriminella livsstilen för att inte förlora sin status och position på jobbet. Detta då individen anser att denne har mycket att förlora om den skulle välja den kriminella livsstilen över dess vardagliga livsstil bortom kriminaliteten.

4 METOD OCH MATERIAL

I följande avsnitt kommer studiens metodval, tillvägagångssätt och urval, genomförande, datainsamlingsmetod, avgränsningar, förförståelse, reliabilitet och validitet, etiska överväganden samt analysmetod att presenteras.

4.1 Val av metod

Hermeneutik är en kvalitativ analysmetod vars syfte är att tolka, förmedla samt förstå individers erfarenhet när det gäller diverse fenomen. Hermeneutiken som samhällsvetenskaplig metod är en kvalitativ metod och tillämpas vid forskningsansatser som vill undersöka individers egna upplevelser när det gäller ett fenomen (Westlund, 2019).

För detta arbete har hermeneutik valts som forskningsmetod. Detta då hermeneutiken är en tolkande forskningsmetod som fokuserar på att analysera och förmedla mening. Metoden används ofta när syftet med studien är att förstå deltagarnas egna upplevelser och perspektiv på olika fenomen. En annan anledning till att hermeneutik valts som forskningsmetod är att den ger deltagarna stor frihet att själva välja vad de vill prata om. Hermeneutiken är även lämplig att använda när forskaren vill ge deltagarna utrymme att beskriva sin egen verklighet som de själva upplever den. Genom att ge deltagarna denna frihet kan studien få en rikare och mer mångsidig bild av de fenomen som studeras (Westlund, 2019).

4.2 Tillvägagångssätt och urval

Studiens frågeställningar gällande anledningen till att individer återfaller i brott samt vad som motiverar individer till att komma ur kriminaliteten besvarades med hjälp av kvalitativa forskningsansatser. Detta med hänsyn till det Bryman (2018) redogör för om ett målstyrt urval. Det vill säga att forskaren strategiskt väljer ut respondenter som är relevanta för forskningen. Detta för att få deras perspektiv på studiens forskningsämne. Således möjliggjorde dessa intervjuer att studiens frågeställningar kunde besvaras ur flera synvinklar. Fortsättningsvis är tillvägagångssättet för en semistrukturerad intervju att forskaren upprättar en intervjuguide som omfattar en lista med specifikt utvalda teman som ska uppmärksammas under intervjun. Denna metod gör det möjligt för de intervjuade personerna att fritt få uttrycka sitt svar på frågorna och förutsätter att forskaren ställer följdfrågor till det som sägs och inte till det denne vill höra av den intervjuade personen. Forskaren behöver inte heller ställa intervjufrågorna i kronologisk ordning, utan får fritt välja i vilken ordning denne vill ställa frågorna. Därmed innebär metoden mer frihet hos forskare och de intervjuade personerna samt kan innebära en fördjupad förståelse för ämnet (Bryman). Fortsatt utformades intervjuguiden (Se Bilaga B) med hänsyn till studiens frågeställningar. Med hänsyn till metoden ställdes öppna frågor som förutsatte att de intervjuade personerna fick utrymme att fritt uttrycka sig om sin kunskap och erfarenhet. Detta parallellt med följdfrågor till deras svar.

4.3 Genomförande och datainsamlingsmetod

Studiens huvudämne och frågeställningar har i dialog med handledare noga valts ut. Fortsatt har vi på ett organiserat sätt sökt på vetenskapliga artiklar för att hitta relevant forskning till följande studie. Vidare har en systematisk ansats tillämpats genom att resultat från olika vetenskapliga studier inom detta forskningsfält inhämtats från Mälardalens Universitets (MDU) databas i kombination med forskningsresultat från rapporter publicerade av Kriminalvården samt BRÅ och andra relevanta referenser. Fortsättningsvis användes sökord som "relapse", "crime" och "recidivism" i MDUs databas vid sökning av vetenskapliga artiklar. Vidare filtrerades sökfältet efter huvudämnet för att underlätta sökningsprocessen, då detta uteslöt tidskrifter som inte var relevanta för syftet och frågeställningarna. Vidare var datumet som artiklarna publicerades på inte lika relevant som andra faktorer såsom målgrupp och ämne. Däremot tillämpades inte allt för gamla artiklar för trovärdighetens och relevansens skull. Studierna som inkluderats i den tidigare forskningen behövde uppfylla följande kriterier: att målgruppens åldersgrupp var individer från 18 år och uppåt, att studien belyser anledningar till att individer kommer ur eller återfaller i kriminalitet samt att vissa studier skulle vara utförda internationellt. Detta för att undersöka om faktorer som leder till att individer återfaller i brott är detsamma eller olika i andra länder med olika samhälls- och välfärdssystem. Fortsatt beaktades att artiklarna var vetenskapliga genom att de var peer reviewed. Detta ökade i sin tur artiklarnas trovärdighet och lämplighet för följande studie. Från MDUs databas valde vi ut en variation av åtta vetenskapliga artiklar varav vissa är internationella medan andra är nationella.

Innan genomförandet av intervjuerna formulerades ett informationsbrev som skulle skickas ut till de eventuella deltagarna. Därefter tänkte vi ut och bjöd in relevanta personer med kunskap om vårt huvudområde till en intervju. Detta för att få deras perspektiv och erfarenhet av huvudämnet. Fortsatt anordnades den första gruppintervjun genom att vi tog kontakt med kamratföreningen Kris via mail, medan de andra två och individuella intervjuerna anordnades genom en privatkontakt med Kriminalvården. I samband med kontakten med Kris och Kriminalvården informerade vi de eventuella deltagarna om studiens syfte och frågeställningar samt om deras rättigheter i samband med respektive intervju, ifall de skulle vara intresserade av att ställa upp på en intervju. Detta möjliggjordes med hjälp av informationsbrevet som skickades ut via mail till Kris och som muntligen togs upp med Kriminalvården. När personer från Kris och Kriminalvården samtyckt till att delta på intervju, kunde detta planeras in. Därmed genomfördes två individuella intervjuer med två personal från Kriminalvården som upprättades på Kriminalvården, medan en gruppintervju genomfördes med Kris och togs vid via den digitala plattformen Zoom. Fortsättningsvis informerades deltagarna ännu en gång om studiens syfte och frågeställningar samt deras rättigheter i samband med intervjuerna, innan genomförandet av intervjuerna. Exempelvis informerades deltagarna om att de har möjlighet att avbryta intervjun om så önskas, att obehöriga inte har tillgång till intervjumaterialet och att informationen som uppges kommer att avidentifieras. Vidare spelades intervjuerna in med en av våra mobiltelefoner. Detta för att undvika att gå miste om eller missförstå väsentlig information som tas upp. Dessutom möjliggjorde inspelandet av intervjuerna att vi noga kunde lyssna på och förstå deltagarna samt ställa följdfrågor till det som sades, i stället för att koncentrera sig på att föra anteckningar kring det som sades. Fortsatt tog intervjuerna ca. 30 minuter att genomföra och

transkriberades efteråt. Ännu en fördel med att vi ordagrant transkriberat intervjun är att det förenklat och effektiviserat jämförelser och analyser av studiens resultat. Fortsättningsvis effektiviserade den privata kontakten med Kriminalvården upprättandet av studien. Detta eftersom det annars hade kunnat vara svårt att hitta deltagare till undersökningen, med tanke på att ämnet är känsligt och personligt. Ännu en fördel med att deltagare hittats genom en privat kontakt är att det förutsatte att deltagarna var bekväma med att svara på frågor som kan uppfattas vara känsliga. Detta med anledning av att vissa deltagare sedan innan kände en av oss genomförare och kände därmed förtroende till oss.

Med hänsyn till att studiens huvudämne är ett brett, komplext och föränderligt fenomen har beslutet tagits att avgränsa studien. Detta genom att begränsa arbetets målgrupp som är individer från 18 år och uppåt som haft en kriminell bakgrund och som befinner sig i en mellanstor kommun i Sverige. Fortsatt har arbetet avgränsats och vissa aspekter uteslutits för att noggrant kunna undersöka ämnet. Således har studiens ämne avgränsats för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar genomgående. Fortsättningsvis har bristen på tid varit en anledning till att beslutet tagits om att begränsa studiens målgrupp och resulterat i att vi valt att utföra två individuella intervjuer med två personal från Kriminalvården och en gruppintervju med tre personer från Kris. Med hänsyn till detta användes kvalitativa forskningsansatser som ansågs vara mest lämpade utifrån omständigheterna.

4.4 Databearbetning och analysmetod

Intervjuguiden som består av ett flertal intervjufrågor kopplat till studiens syfte och frågeställningar och som tillämpades under intervjuerna kan delas in i två huvudteman vilka är: faktorer som påverkar individer att återfalla i kriminalitet och faktorer som motiverar individer till att komma ur kriminalitet. Fortsatt har den kvalitativa dataanalysen, tematisk analys valts för att analysera studiens erhållna material (Bryman, 2018). Analysmetoden förutsatte att det respondenterna uttryckt kunnat delas in i kategorier och teman för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Tillvägagångssättet för analysmetoden var att vi transkriberat intervjuerna och läst genom de ett flertal gånger. Detta för att få en helhet av studiens datainsamling och för att kunna ta fram det mest centrala delarna av intervjusvaren, som är relevanta för de teman som valts. Därefter tematiserades intervjumaterialet utifrån studiens frågeställningar i de två huvudsakliga teman; faktorer som leder till att individer återfaller i kriminalitet eller faktorer som motiverar individer till att komma ur kriminalitet. Efter att intervjumaterialet tematiserats kunde specifika resultat uppnås. Därmed analyserades intervjumaterialet och delades in i ytterligare underteman. Det huvudsakliga temat faktorer om individer som återfaller i kriminalitet delades in i underteman som; miljö, livsstil, ekonomisk utsatthet, bristande behov, utanförskap, stämpling och stigmatisering av samhället. Det andra huvudsakliga temat om faktorer som leder till att individer kommer ur kriminalitet delades in i underteman som: familj, vänner, egen vilja, självhjälpgrupper, sponsorer, behandling och påfrestande livsstil. Vidare analyserades materialet i samband med tidigare forskning och teoretiska perspektiv.

4.5 Förförståelse

Vid val av huvudämnet till studien "Individer från 18 år och uppåt som återfaller i kriminalitet", fanns en förförståelse för och intresse för ämnet kriminalitet. Därmed ansågs att det hade varit intressant och givande att fördjupa förförståelsen och kunskapen något ytterligare, kring anledningar till att individer kommer ur eller återfaller i kriminalitet. Ny kunskap och nya perspektiv om kriminalitet är även viktigt för det förebyggande arbetet gentemot det sociala samhällsproblemet.

Den tidigare förförståelsen om ämnet grundar sig på tidigare erfarenheter från tidigare fältarbeten och kunskap om kriminalitet. Detta då vi lever i ett samhälle som präglas av olika typer av brottslighet. Således är kriminaliteten närvarande och problematisk. Vår socionomutbildning har även bidragit till en förförståelse kring det sociala problemet. Exempelvis genom att utbildningen bistått oss med kunskap om sociala beteenden och grupperingar. Därmed finner vi det intressant att studera fenomenet kriminalitet ytterligare, utifrån studiens syfte och frågeställningar.

Fortsatt upplever vi inte att förutfattade meningar till följd av den förförståelse som funnits om huvudämnet, varit ett problem som påverkat denna studie. Däremot har vår tidigare förförståelse gjort att vi haft tidigare kunskap om risk- och friskfaktorer till kriminalitet. Således var vår förhoppning med denna studie att utveckla våra kunskaper ytterligare kring huvudämnet. Detta är något vi kan konstatera att vi numera har, med hänsyn till studiens resultat och tidigare forskning.

4.6 Reliabilitet och validitet

Enligt Bryman (2018) kritiserar en del forskare resultaten i en kvalitativ forskningsansats. Detta med hänsyn till att tillvägagångssättet innefattar insamling av data från ett fåtal personer, som i sin tur gör det svårt att generalisera det givna resultatet (Bryman). I följande studie genomfördes tre semistrukturerade intervjuer med två erfarna personer från Kriminalvården och tre före detta kriminella från kamratföreningen Kris. Detta för att få deras perspektiv på huvudämnet om individers återfall i brottslighet. Fortsatt är vi medvetna om att det kan vara svårt och problematiskt att generalisera resultat från en sådan forskningsansats. Detta med hänsyn till att intervjuerna genomförts med ett fåtal individer från respektive myndighet och kamratförening. Däremot anses inte detta påverka studiens tillförlitlighet och resultat, eftersom studiens syfte är att undersöka individers återfall i brott, delvis utifrån Kriminalvårdens och Kris perspektiv. Därmed har studiens syfte tydliggjorts och avgränsats. Således blir inte studiens resultat vilseledande eller felaktigt i relation till syftet. Vidare avser inte studien att generalisera och precisera resultatet utan syftar till att vara ytterligare underlag till forskningsområdet.

Enligt Bryman (2018) är krav på validitet och reliabilitet väsentligt i en kvalitativ forskningsansats. Där begreppet reliabilitet innebär att empiri är framtaget på ett tillförlitligt sätt och att studien är replikerbar. Således ska studien kunna ge liknande resultat om studien genomförs på nytt. Därmed används reliabilitet i syfte att garantera att studiens resultat är

pålitligt och oföränderligt. Fortsatt handlar begreppet validitet om att mäta och bedöma data från en undersökning. Det redogörs för olika typer av validitet, bland annat mättningsvaliditet och intern validitet. Mättningsvaliditet som handlar om att undersöka och generalisera mätningens relevans samt intern validitet som handlar om hur trovärdigt resultatet av studien är. I syfte att generera en studie av god reliabilitet och validitet har genomtänkta intervjufrågor formulerats med hänsyn till etiska överväganden. Vidare har ett enkelt och tydligt språkbruk använts i syfte att kommunicera på bästa möjliga sätt och för att undvika missförstånd. Genom att ställa öppna frågor till respondenten har trovärdig data kunnat samlas in. Fortsatt och i enlighet med Bryman har det tagits hänsyn till studiens reliabilitet och validitet vid upprättandet av studien. Detta genom att studien noga granskats av handledare i samband med studiens upprättande och att vi lagt stor vikt vid att ge en sanningsenlig bild av respondenternas erfarenhet och kunskap om huvudämnet. Fortsatt möjliggjordes en rättvis och sanningsenlig bild av respondenternas svar under intervjun med hänsyn till tillvägagångssättet semistrukturerade intervjuer. Ett tillvägagångssätt som innebär att respondenterna tilldelas öppna frågor och följdfrågor där respondenterna fritt får uttrycka sitt svar på frågorna.

4.7 Etiska överväganden

När det gäller de etiska aspekterna i genomförandet av denna studie har Vetenskapsrådets (2017) etiska forskningsprinciper beaktats samt tillämpats. Bryman (2018) förklarar dessa fyra principerna som består av informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet samt konfidentialitetskravet. Informationskravet innebär att varje respondent som deltar i studien innan genomförandet blir informerad om studiens syfte samt vikten av deras deltagande. I denna studie har de intervjuade respondenterna informerats om vad studien syftar till att undersöka samt hur deras deltagande är en viktig del för att studien ska kunna fullföljas. Detta har informerats genom ett informationsbrev (Se bilaga A) som skickats ut till respondenterna innan intervjutillfället. I brevet förklarades även att deras deltagande är frivilligt, anonymt samt att de när som helst har rätt att avbryta sitt deltagande i studien.

Därefter innebär samtyckeskravet att deltagaren måste medge sitt godkännande till att delta i studien (Bryman 2018; Vetenskapsrådet 2017). Respondenterna som intervjuats i denna studie gav därmed sitt samtycke till att deras erfarenheter samt kunskap inkluderas i studien. Därefter förklarar Bryman samt Vetenskapsrådet att nyttjandekravet innebär att forskningsdata endast ska användas för det syfte som respondenterna har informerats om samt samtyckt till. I denna studie har respondenterna informerats om hur deras intervjudata kommer att användas, vilket är för att besvara forskningsfrågor samt bidra till en ökad förståelse för det studerade ämnet. Därmed kommer data från intervjuerna endast användas för detta syfte. Fortsatt innebär konfidentialitetskravet att forskningsdata samt respondenternas identitet ska skyddas och inte delas med obehöriga (Bryman & Vetenskapsrådet). Respondenternas identitet har i denna studie skyddats genom att personlig information såsom dess namn inte kommer att benämnas i studien. Detta då all information som på något sätt kan röja respondenternas identitet hemlighet hålls i studien.

4.8 Metoddiskussion

Mot bakgrund av det som redovisats anses Hermeneutiken vara en lämplig metod att tillämpa på grund av att den möjliggör att individen som deltar i forskningsansatsen får stort utrymme samt frihet att välja vad som ska sägas samt skrivas om. Metoden hermeneutik valdes även för att den ansågs vara den mest lämpade metoden att tillämpa för att besvara studiens syfte och frågeställningar, som är att förstå anledningen till att individer återfaller i brott samt vad som motiverar individer att komma ur kriminalitet. Ytterligare ett skäl till att hermeneutiken valts för följande studie är att den lämpar sig väl för att undersöka deltagarnas egna upplevelser av fenomen inom den undersökta kontexten. Genom att använda hermeneutiken som forskningsmetod kan vi utforska deltagarnas perspektiv på ett djupare plan och få en bättre förståelse för de meningar som ligger bakom deras upplevelser. Vidare är en styrka med hermeneutiken att den ger upphov till att utforska och förstå djupa betydelse och tolkningar och det studerade fenomenet. En svaghet och i synnerhet en utmaning och begränsning med hermeneutiken är att den ger möjlighet till subjektivitet och tolkning möjligheter vid inhämtat data, vilket kan konsekvent leda till varierande tolkningskillnader mellan olika forskare (Westlund, 2019). Trots att fenomenologi och diskursanalys också är tolkande metoder har de valts bort av olika skäl. Detta då fenomenologi fokuserar mer på att beskriva den direkta erfarenheten av fenomen medan hermeneutiken är mer inriktad på att analysera och tolka betydelsen av dessa erfarenheter (Szklański, 2019). Diskursanalys å andra sidan fokuserar på att undersöka sociala och kulturella praktiker som är inbäddade i språkbruket, medan hermeneutiken är mer inriktad på att förstå och förmedla mening (Bolander & Fejes, 2019). Sammanfattningsvis har hermeneutiken valts som en forskningsmetod för detta arbete på grund av dess förmåga att ge deltagarna frihet att beskriva sin egen verklighet, och dess inriktning på att analysera samt tolka betydelsen av deltagarnas upplevelser och perspektiv på fenomenet.

Studiens frågeställningar besvarades även med hjälp av andra kvalitativa forskningsansatser och tidigare forskning. Fortsatt tillämpats ett ändamålsenligt urval som urvalsmetod för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Således förutsätter ett målstyrt urval att respondenterna har väsentlig kunskap och erfarenhet om huvudämnet, som de kan tillföra studien. Därmed innefattade den kvalitativa forskningsansatsen tre semistrukturerade intervjuer med erfarna personer; två intervjuer med den statliga myndigheten Kriminalvården och en gemensam gruppintervju med tre personer från kamratföreningen Kris (Kriminellas Revansch I Samhället). Fortsatt genomfördes två individuella intervjuer med två personal från Kriminalvården. Detta för att få de professionellas perspektiv på huvudämnet och för att få klientperspektivet på huvudämnet. Fortsatt är vi medvetna om att det inte går att statistiskt generalisera intervju svaren och resultaten. Detta med anledning av att studiens genomförda intervjuer utgör tre intervjuer. Däremot är det möjligt att upptäcka vissa samband i intervju svaren, som kan förklara varför individer återfaller i kriminalitet samt vad som motiverar individer till att ta sig ur kriminalitet. Syftet med intervjuerna var inte heller att få ett generaliserbart resultat, utan att få ett professionellt respektive brukarperspektiv, vilket följande intervjuer förutsätter. Vidare redogör Bryman (2018) för att i en semistrukturerad intervju läggs fokus på hur de intervjuade personerna tolkar de frågor som ställs till dem och olika händelser. Därmed möjliggör metoden förståelse för det de intervjuade personerna upplever som viktigt, som i sin tur förutsätter förståelse för

skeenden, beteenden och samband. Således är styrkor med den kvalitativa forskningsansatsen att metoden ger upphov till att intervjupersonerna fritt får berätta om sina kunskaper och erfarenheter kring huvudämnet. Därmed läggs fokus på respondenternas upplevelser och inte på författarnas upplevelser av fenomenet (Bryman). En svaghet med både hermeneutiken och kvalitativa forskningsansatser att de är tids- och resurskrävande på grund av datainsamlingen, transkriberingar och analys. Däremot anser vi att fördelarna med att tillämpa kvalitativa forskningsansatser väger över nackdelarna och är mest relevant för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar.

5 RESULTAT OCH ANALYS

I detta avsnitt kommer intervju svaren presenteras från intervjuerna med Kris och Kriminalvården. Respondenterna från Kriminalvården kommer att benämnas som KV1 samt KV2 och respondenterna från Kris kommer att benämnas som Kris 1, Kris 2 samt Kris 3. Detta för att göra det enkelt att urskilja att det är olika personer från samma förening eller verksamhet med olika perspektiv. De intervjuer som utförts har i sin tur transkriberats och kommer att jämföras. Där vi både får de professionellas perspektiv från Kriminalvården respektive brukarperspektiv från Kris.

Detta avsnitt har i sin tur delats in i olika avsnitt som förklarar anledningar till att individer kommer ur och återfaller i kriminalitet, utifrån analysen av de genomförda intervjuerna. Bidragande faktorer till återfall i kriminalitet delas in i följande avsnitt: Miljö, livsstil samt ekonomisk utsatthet och utanförskap. Motivationsfaktorer till att komma ur kriminalitet delas in i följande avsnitt: Familj, vänner och egen vilja, självhjälpgrupper, sponsorer samt behandling. I varje avsnitt redogörs resultatet för i form av utdrag från intervjuerna.

5.1 Bidragande faktorer till återfall i kriminalitet

5.1.1 *Miljö, livsstil samt ekonomisk utsatthet*

I intervjuerna med Kriminalvården och Kris uppger alla fem respondenter att livsstilen, omgivningen samt miljön runt individen är en primär riskfaktor samt anledning till att individer återfaller i brott. En annan primär riskfaktor som nämns av alla respondenter är den ekonomiska utsattheten som kan göra att individer blir indragna i kriminalitet och på något sätt återfaller i kriminalitet.

Kris 3 berättar att den primära anledningen till att individer återfaller i brott är en dålig ekonomi: “Det primära tror jag är pengar. Har du ingen ekonomi och du vet att du kan göra snabba pengar tror jag är en stor anledning till att man blir kriminell”.

Kris 1 förklarar att en annan anledning till att individer återfaller i brott är att individen är uppväxt eller befinner sig i en miljö där det förekommer kriminalitet. Därmed utgör miljön en stor riskfaktor för individen, som gör det lätt för individen att bli indragen i kriminaliteten. Kris 1 öppnade upp sig och förklarade att det var anledningen till att denne vände sig till kriminalitet. Vidare förklarade Kris 1 att hen kände att hen inte hörde hemma någonstans, varken hos sin familj eller klasskompisar förrän personen hittade likasinnade med liknande bakgrund. Det var inte förrän då som hen kunde känna tillhörighet, även om det var personer med dåligt inflytande: “Sen om man är uppväxt där det förekommer kriminalitet, är det lättare att också bli indragen i det”.

Kris 1 från intervjun med Kris redogör för ännu en anledning till att individer återfaller i kriminalitet som är att individen inte haft ett avslut med den gamla livsstilen. Detta gör att det blir tufft att gå vidare och hålla sig borta från livsstilen, i synnerhet när individen stöter

på motgångar. Kris 1 förklarar detta utifrån sin erfarenhet av missbruk. Hen berättar att det blir lätt för individen att återfalla om denne inte haft eller gjort ett avslut med den gamla livsstilen. Kris 1 menar att det blir lätt att resonera som att den gamla livsstilen och vanorna kommer lösa individens problem:

Nu tänker jag utifrån missbruk att om du inte har brutit med det gamla alltså gjort ett avslut med det gamla är det jättelätt att det blir tufft, du får en motgång och tänker att du alltid kan gå tillbaka till kriminaliteten.

Fortsättningsvis redogör KV 1 för ytterligare en anledning till att individer återfaller i brott. Detta utifrån KV 1:s kunskap och erfarenhet av klienter som återfallit. Denne förklarar att klienter som frigivits efter att de avtjänat sitt straff på anstalten kan återfalla med anledning av att de inte har någonstans att ta vägen efter frigivningen. Detta kan bero på att de inte har någon bostad, arbete eller fast inkomst för att kunna försörja sig. Det leder i sin tur till att de vänder sig till den kriminella livsstilen för att kunna tillgodose grundläggande behov som mat, dryck och tak över huvudet: "Oftast får de inget jobb och de måste liksom klara sig ute också och då är det vanligt att de begår brott för att kunna klara sig ute i samhället".

KV 1 uttrycker även att återfall i brott beror på ett flertal faktorer. Det kan vara en kombination av umgänge, miljö samt ekonomisk ställning. Detta då individer med en tidigare kriminell livsstil kan uppleva att det är lättare att tjäna pengar och kunna försörja sig genom en kriminell livsstil:

Det har ju många faktorer, bland annat deras umgängen, deras vänner och sen har det mycket med att de ser att det är så enkelt och smidigt liksom att till exempel tjäna pengar när man är ute så de börjar liksom begå brott för att tjäna pengar och kunna klara sig.

En likhet som identifierades utifrån det som sades i intervjun med Kris och Kriminalvården är att miljön är en anledning till att individer återfaller i brott. En annan likhet som identifierades av det som sades av Kris 1 samt KV 2 är att det är lätt att återfalla i brott om individen har en dålig vana eller livsstil, som till exempel att snatta. Respondenterna förklarade att individen begår och återfaller i brott på grund av kicken som uppstår av den kriminella handlingen.

5.1.2 Utanförskap

Kris 1 uppgav även utanförskap som en bidragande faktor till att denne och andra individer blir kriminella. Detta utifrån sin kunskap och erfarenhet: "Sen är utanförskap också en anledning till att man blir kriminell. Man vill ju känna gemenskap och tillhörighet någonstans. Så har det i alla fall varit för mig".

Vidare förklarar Kris 1 att återfall till följd av utanförskap således beror på att denne vill känna gemenskap och tillhörighet till andra individer, samt i synnerhet likasinnade med liknande bakgrund. Eftersom Kris 1 kände sig utanför i sin omgivning, skapades en gemenskap till individer som även levde i ett utanförskap: "Mer allmänt att jag hör hemma

någonstans. Jag hittade ju aldrig det bland mina klasskompisar eller hos min familj. Jag har alltid känt mig utanför tills jag hittade likasinnade”.

5.1.3 Stämpling samt stigmatiserade av samhället

Kris 3 redogör för att samhället stigmatiserar individer som kriminella och anser att det är fel. Detta med anledning av att Kris 3 sett andra individer med en tidigare kriminell bakgrund ändra på sina liv och lämna den kriminella livsstilen: “Ja, det tycker jag. Man har ju alltid hört att man inte kan förändras och att en gång, pundare alltid pundare. Det är så fel. För jag ser så många som har ändrat sina liv totalt”.

Även KV 1 menar att individer som tidigare begått kriminella handlingar blir stämplade som kriminella av samhället. Detta genom att det blir svårare för en person som är dömd för ett brott i belastningsregistret att återintegreras i samhället. Däremot förklarar KV 1 att det fortfarande finns möjlighet för individer med en kriminell stämpling att få arbete, då det finns privata företag som anställer individerna som haft en tidigare kriminell bakgrund. Detta för att ge dem en andra chans och möjlighet att återintegreras i samhället:

Alltså det beror ju på, alltså självklart tror jag det är mycket svårare för en människa som är dömd och har saker i belastningsregistret och få ett jobb eh och sen privatföretag liksom och sen har vi företag som hjälper liksom kriminella också att komma ut till det bättre och de ger de jobbmöjlighet, men självklart så tror jag att det är mycket svårare att få jobb när du är dömd och du har saker i belastnings registret och sen stämplar de att de ska vara kriminella hela livet det tror jag inte.

KV 2 berättar precis som KV 1 och Kris 3 att individer med en kriminell bakgrund blir stämplade av samhället. KV 2 förklarar dock att det blir svårare för dessa människor att få bort denna stämpling, då de istället arbetar mycket hårdare för att motbevisa samhällets stämpling: “Det kommer alltid hänga med en och det är så samhället fungerar. Det är dömande”.

I intervjun med Kris och Kriminalvården redogör alla respondenter för att stigmatiseringen från samhället är en bidragande faktor till att individer återfaller i kriminalitet. Detta då de tidigare kriminella personerna anser att det inte är någon idé att försöka ändra på sig när samhället alltid ser en som kriminell. Därmed blir det svårt att bli av med samhällets negativa syn på individen. Fortsatt bekräftar respondenterna stämplingsteorin som beskriver att individen då lär sig leva med samhällets stigmatisering och uppfyller den genom en självuppfyllande profetia. Därefter förklarar KV 2 att det dock är möjligt att kunna få bort en stämpel. Detta genom att arbeta och förändra sin livsstil, däremot förklarar KV 2 även att det fortfarande är svårt och tar lång tid.

5.2 Bidragande faktorer till att individer kommer ur kriminalitet

5.2.1 Familj, vänner och egen vilja

Kris 2 redogör för att en motivationsfaktor till att kriminella lämnar den kriminella livsstilen är ett tryggt socialt nätverk i form av familj eller vänner och en vilja att bli bättre för sin egen skull. Detta utifrån sin kunskap och tidigare erfarenhet av missbruk:

Jag skulle även säga att ett tryggt socialt nätverk i form av familj eller vänner och en vilja att bli bättre motiverar en till att komma ut ur livsstilen. Om man vill bli bättre och ändra på sitt liv måste man göra det för sin egen skull. Ingen kan bli fri från missbruk eller lämna det kriminella livet bakom sig för någon annans skull, jag skulle säga att det är en kortvarig lösning på ett långvarigt problem. Man kommer då garanterat att återfalla. Därför är det viktigt att bli krim eller drogfri för ens egen skull.

KV 1 berättar att den främsta motivationsfaktorn till att individer kommer ur kriminalitet är att de har fått barn eller att denne varit med om en händelse som har motiverat dem till att lämna den kriminella livsstilen:

Eh, Jag tror att familj har en jätte mycket påverkan när man har familj och man har barn, många vill ju liksom sköta sig för att de vill ju träffa sig för de vill träffa sina barn, eh aa men exakt de vill träffa sina barn, att deras barn ska ha det bra och det är en typ av motivation för många.

KV 2 svarar på ett liknande sätt. Respondenten berättar även att stora och livshotande händelser är en anledning som motiverar individer att inte återfalla i den kriminella livsstilen:

Att man är rädd om sina barn och så vidare eller att vad heter det att man varit nära döden och inser att okej det här kanske inte är värt. Man kanske blivit skjuten eller hotad och så vidare och känner att nu, nu börjar det bli för mycket.

5.2.2 Självhjälpsgrupper, sponsorer och behandling

Kris 1 redogör för att ett sätt för föreningen att hjälpa individer att komma ur kriminalitet är genom självhjälpsgrupper och sponsorer. Denna insats förutsätter att individen fritt kan uttrycka sig om samt bearbeta sina känslor och upplevelser. Insatserna förutsätter även att individen får hjälp och vägledning i hur denne ska bete sig och agera. Kris 2 förklarar även att hjälparbetet som Kris erbjuder består av olika processer. Kris 2 och Kris 3 beskriver bland annat att Kris anordnar samtal, föreläsningar och en studiecirkel. Det beskrivs även att processen för att komma ur kriminalitet är enklare när individen kommer till insikt i att denne vill åstadkomma en förändring. Därmed blir det sociala hjälparbetet enklare, när man inte behöver arbeta mot personen utan med denne.

Kris 3 menar även på att en motivationsfaktor till att komma ur den kriminella livsstilen är att komma till Kris, som är en plats där alla är likasinnade och har förståelse för varandra samt varandras situationer:

Att komma till ett ställe där människor har pluggat till någonting och inte har bakgrunden, kunskapen eller erfarenheten gör att man inte vill lyssna på dem. Utan man vill ha likasinnade, de som förstår och vet vad man har gått igenom

Fortsättningsvis förklarar Kris 3 att en motivationsfaktor till att komma ur kriminalitet är att se att det går bra för andra som varit i samma eller liknande situation som en själv:

När man ser andra som det går bra för, som inte behöver knarka eller vara kriminella igen. Det ger ju ett jättehopp att det faktiskt går att ha ett normalt liv. Det har varit min motivation att se andra människor som går före och som visar vad de har gjort som hjälpt dem

Fortsatt menar Kris 3 på att ett tryggt och starkt nätverk är väsentligt för att individer ska behandlas och förändras. Kris 3 förklarar även att tidigare kriminella individer bäst kan hjälpa en annan kriminell person. Således motiveras kriminella individer till att komma ut ur kriminaliteten genom att se andra individer som kan relatera till deras situation vända på sitt liv.

Kris 1 menar på att behandling är väsentligt för att förhindra att individer återfaller i brott:

Och det man behöver är en behandling som man behöver komma in med för att saken ska bli bättre. För att man ska bearbeta det man gjort eller varit utsatt för. Man kan inte bara förvara någon i sju åtta månader och tro att det är en helt ny människa. Så behandling behövs.

Med hänsyn till intervjuvaren från respondenterna från Kris är alla eniga om att stöd från sponsorer, organisationer, individer och nätverk i samband med behandlingsinsatser är väsentligt för att förbättra individens möjlighet till att återintegreras i samhället. Det betonas även att en kriminell individ kan åstadkomma en förändring om de själva är villiga att förändras.

KV 1 förklarar hur Kriminalvården aktivt arbetar för att förebygga kriminalitet och att individer återkommer till Kriminalvården. KV 1 förklarar att det finns olika program som klienterna får möjlighet att gå. Dessa program är i sin tur inriktade till olika brott. Dessutom arbetar Kriminalvården med ett klientnära arbete, där de pratar med klienten och lyssnar på vad de har att säga. Även KV 2 nämner de olika programmen som utgör en behandling eller stödinsats. Dock förklarar KV 2 att det samtidigt är många klienter som faller mellan stolarna, då det är personalbrist, vilket gör att många inte får chans att gå på programmen.

5.2.3 Påfrestande livsstil

Kris 1 berättar att en motivationsfaktor till att individer kommer ur kriminalitet är att individen tröttnar på den påfrestande kriminella livsstilen och är redo att lämna den bakom

sig. Kris 1 förklarar bland annat att den kriminella livsstilen är väldigt stressig och utnyttjande:

Man är less på det hela. Till slut orkar man inte leva det livet. Det är stress, bara massa utnyttjanden och manipulationer. Man är less på att ha polisen efter sig, andra kriminella efter sig, sitta inne och vara häktad. Det blir tröttsamt till slut.

Även KV 1 menar på att en anledning till att individer lämnar den kriminella livsstilen är att de tröttnat på livsstilen: “Jag har träffat klienter där de har tröttnat på att sitta inne hela tiden, utan de vill liksom men de har varit kriminella i trettio år och nu har de tröttnat, de orkar inte med det längre”.

KV 2 svarar även på ett liknande sätt: “Ja men precis. Hållt på med det länge och liksom känner sig gammal och liksom nae men nu får det va, det är dags att lägga ner”.

Fortsättningsvis menar KV 2 att ytterligare en anledning till att individer avstår från den kriminella livsstilen är stora och allvarliga livshändelser:

Att man är rädd om sina barn och så vidare eller att vad heter det att man varit nära döden och inser att okej det här kanske inte är värt. Man kanske blivit skjuten eller hotad och så vidare och känner att nu, nu börjar det bli för mycket.

5.3 Analys

I detta avsnitt kommer studiens resultat att analyseras. Detta genom att sammanställa och analysera resultatet utifrån tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter.

5.3.1 Behov som inte tillgodoses och utanförskap

Mot bakgrund av det som presenterats tidigare har flera kopplingar kunnat identifieras mellan analysen av intervjuerna och tidigare forskning. Studiens resultat kommer även belysas utifrån våra teoretiska utgångspunkter. Det går att identifiera en likhet mellan resultaten från intervjusvaren och studiens tidigare forskning, gällande faktorer som leder till att individer återfaller i brott. Respondenterna från Kris och Kriminalvården framför bland annat att en bristande ekonomi och utanförskap kan vara bidragande faktorer till att individer återfaller i brott. Fortsatt menar respondenterna att tillgång till snabba pengar, en känsla av tillhörighet och gemenskap är faktorer till att individer återfaller i brott. Detta kan kopplas till det Maslow (2017) belyser i sin teori om behovstrappan. När människor upplever brist på någon nivå av behovstrappan, kan det påverka individens motivation samt beteende. Därmed om dessa behov inte blir tillgodosedda på grund av yttre omständigheter eller individens livssituation, kommer individen att göra allt i sin makt för att tillgodose dessa behov (Maslow). Trots att denne måste begå kriminella handlingar för att tillgodose dessa behov. Exempelvis sina materiella och fysiologiska behov, såsom mat och tak över huvudet. Fortsatt kan det som respondenterna uppgett kopplas till det Håkansson och Berglund (2012) belyser om att ifall individen lider ekonomiskt och socialt kan detta leda till att denne

begår brott och återfaller i kriminalitet för att tillgodose dess behov (Håkansson & Berglund). På liknande sätt förklarar respondenter från Kris och Kriminalvården att individer återfaller i brott för att kunna tillgodose sina behov och försörja sig i samhället. Respondenterna har under intervjun även framfört att miljön och dåliga relationer är anledningar till att individer återfaller i brott. Detta är något som även Chan m.fl. (2013) belyser i sin vetenskapliga studie där de lyfter att interpersonella relationer och miljöpåverkan leder till att individer blir återfallsförbrytare.

5.3.2 Stämplade av samhället

Respondenterna från Kris och Kriminalvården redogör för att stigmatiseringen av individer enbart ökar risken för att individer blir mer segregerade från samhällen, och att det leder till att de begår fler brott. Detta genom att individer med en kriminell bakgrund exempelvis har svårare att hitta jobb och återintegreras i samhället. Detta kan kopplas till det Becker (1997) belyser i sin stämplingsteori. Stämpling och stigmatisering av individer är enligt Becker faktorer som bidrar till att individer återfaller i brott. Denna stämpel som samhället sätter kan i sin tur följa med individen livet ut, även när denne avtjänat sitt straff. Stämplingsteorin kan därmed förklara varför individer väljer att återgå till sitt kriminella beteende- och tankemönster. Med hänsyn till detta kan en negativ stämpel från samhället förstärka ett avvikande och brottsligt beteende hos individen. När samhället stämplar individen som avvikande kan detta även resultera i att individen väljer att acceptera sin stämpel och leva efter den. Således uppfyller individen stämpeln genom en självuppfyllande profetia. Därmed kan individen begå de handlingar som samhället förväntar sig av denne, även om individen egentligen vill ändra på sitt liv. Detta skapar därmed en ond cirkel av återfall i brott och begränsar individens möjlighet till en successiv återintegration (Becker).

5.3.3 Socialt nätverk, självhjälsgrupper och samtal

I intervjusvaren från Kris och Kriminalvården beskrivs att en viktig motivationsfaktor till att individer kommer ur kriminalitet är det sociala nätverket, vilket kan bestå av familj och vänner. I intervjun med Kris redogörs det även för att viljan att bli bättre för sin egen skull är av vikt för att kunna ta sig ur kriminaliteten och även för hur stödgrupper har motiverat dem att förändra sin livsstil. I intervjun med Kriminalvården beskrivs även att när en person får barn kan det vara en faktor som motiverar individen till att lämna den kriminella livsstilen. Detta är även något som tidigare forskning nämner. Kopak m.fl. (2016) förklarar hur en motivationsfaktor till att individer inte ska återfalla i kriminalitet är att individen förbättrar och stärker sitt sociala nätverk. Detta i form av familj och vänner, men även genom olika stödgrupper där personer med liknande erfarenheter av till exempel missbruk, kan hjälpa och motivera varandra att ändra på sin livsstil. Vidare förklarar Kopak m.fl. att det är viktigt att undvika riskfyllda situationer samt miljöer där det förekommer kriminalitet för att förebygga att individen återfaller i brott. Detta då det blir svårare för individen att kunna avstå från den tidigare kriminella livsstilen om denne befinner sig i en miljö där kriminalitet förekommer. Det är även viktigt att individen involverar sig i positiva och sociala aktiviteter bortom den kriminella livsstilen för att komma bort från livsstilen (Kopak m.fl.). Fortsatt förklarar även respondenter från Kris och Kriminalvården i sina intervjusvar hur en

riskfaktor för att individer återfaller i brott beror på umgänge samt miljö. Således är det viktigt att individen byter miljö från där de kriminella umgängen samt vanorna kan upppepas, för att kunna ändra på sin livsstil.

Fortsatt beskrivs att Kris självhjälpgrupper och sponsorer även är viktiga faktorer i motivationsarbetet för att individen ska kunna ta sig ur kriminaliteten. Ovannämnda insatser förutsätter att individen fritt kan uttrycka sina känslor och upplevelser för att sedan få hjälp med att bearbeta dem. Således förutsätter insatsen att individer får vägledning i hur de ska bete sig och agera. Fler insatser som hjälper individer till att komma ur kriminalitet och som Kris erbjuder är möten, föreläsningar och en studiecirkel. Fortsatt beskrivs processen att ta sig ur kriminalitet vara enklare när individer kommit till insikt i att de vill åstadkomma en förändring i sina liv. Detta då Kris arbetar med personerna istället för emot dem. Ytterligare en motivationsfaktor som nämns under intervjun med Kris är att föreningen är en plats där alla är likasinnade och har förståelse för varandras situationer. Därmed motiveras tidigare kriminella till att komma ur kriminaliteten genom att se och höra andra personer som har lämnat livsstilen samt kan relatera till deras situation. Fortsatt beskrivs att behandling även är en viktig förutsättning för att kunna lämna det kriminella livet bakom sig och kunna återintegreras i samhället. Exempelvis genom olika hjälpprogram. Dessutom är behandlingsinsatser av god kvalitet väsentligt för att individen ska kunna återintegreras i samhället. Detta är även något som Rotter och Carr (2011) betonar genom att hävda att behandlingsprogram och stöd för mental ohälsa är essentiellt för att behandla brottslighet och i synnerhet återfall i brott (Rotter & Carr). Slutligen menar respondenterna från Kriminalvården och Kris att en motivationsfaktor till att komma ur kriminalitet är att individen är trött på den påfrestande kriminella livsstilen och är redo att lämna den bakom sig. Fortsatt berättade respondenterna från Kriminalvården att plötsliga och stora händelser som att familjen blir hotad är en anledning till att de lämnar den kriminella livsstilen.

6 DISKUSSION

I följande avsnitt kommer en diskussion föras om studiens resultat. Följande frågeställningar låg till grund för studien:

- *Vilka faktorer bidrar till att individer återfaller i kriminalitet?*
- *Vilka faktorer påverkar och motiverar individer till att komma ur kriminaliteten?*

6.1 Resultatdiskussion

Med hänsyn till studiens resultat har vi fått en djupare förståelse för vilka faktorer som leder till att individer kommer ur eller återfaller i kriminalitet. Fortsatt besvarades studiens syfte och frågeställningar med hjälp av kvalitativa forskningsansatser och tidigare forskning. Med hänsyn till studiens resultat framkom att liknande faktorer leder till att individer återfaller i brott. Exempelvis återfaller vissa individer till följd av ett bristande socialt stöd och ekonomiska svårigheter. Fortsättningsvis framkom i den tidigare forskningen att oavsett det faktum att studierna var utförda i olika länder med olika samhälls- och välfärdssystem, kunde liknande faktorer påverka individer till att begå brott. Av studiens resultat framgår att faktorer som bidrar till att individer återfaller i brott, bottnar i att individens grundläggande behov brister och att individen i strävan efter att tillgodose dessa behov begår brott eller blir återfallsförbrytare. Vidare framför Chan m.fl (2013) till skillnad från intervjusvaren från Kris och Kriminalvården, att dynamiska och statiska riskfaktorer kan leda till att individer begår eller återfaller i brott. Dynamiska riskfaktorer som innefattar faktorer som är föränderliga exempelvis föräldrars stöd eller barnets skolanknytning. Statiska riskfaktorer innebär faktorer som inte går att påverka exempelvis individens brottshistorik. Lund m.fl. (2011) belyser även till skillnad från resultaten från intervjusvaren att vissa individer är mer benägna att upprepa ett brottsligt beteende. Detta är även något som Kopak m.fl (2016) belyser, att det finns ett orsakssamband mellan individer som har psykiska störningar eller substansmissbruk och brottslighet. Fortsatt beskriver Håkansson och Berglund (2012) att individer med dåliga ekonomiska och sociala förutsättningar löper stor risk för att återfalla i brott. Således blir denna information ytterligare och kompletterande information kring riskfaktorer, som kan ligga till grund för att individer utvecklar ett kriminellt beteende eller återfaller i brott. Ovan nämnd information framkommer däremot inte av respondenterna från Kris eller Kriminalvårdens intervjusvar. Således tas det inte upp att det finns ett orsakssamband mellan psykiska störningar eller substansbruk, låg sysselsättning och känsla av osäkerhet samt brottslighet. Därmed framkommer inte denna information av resultaten från intervjusvaren. Därav har resultaten från den tidigare forskningen varit ett komplement till resultaten från intervjusvaren, som bidragit till mer kunskap kring faktorer som leder till att individer återfaller i brott.

Utifrån studiens resultat kan Stämplingsteorin och Maslows behovstrappa tillämpas för att förstå varför individer återfaller i brott. Detta är något som framkommer vid analys av intervjusvaren utifrån studiens teoretiska utgångspunkter. Becker (1997) redogör för att en

negativ stämpel från samhället förstärker avvikande beteenden hos individen. Exempelvis kan den negativa stigmatiseringen och stämplingen av individer leda till att individen blir marginaliserad och begår fler brott. Fortsatt förklarar Maslow (2017) att behov som inte tillgodoses hos individen kan leda till att denne begår kriminella handlingar för att tillgodose sina behov (Maslow). Vidare framkom att det finns vissa liknande faktorer som motiverar individer till att komma ur kriminalitet, utifrån studiens resultat. Exempelvis det sociala nätverket samt hjälpprogram. Dessutom framkom av studiens resultat att behandlingsinsatser av god kvalitet är väsentligt för en successiv återintegration i samhället. Avslutningsvis kan det konstateras att det finns en del likheter och skillnader i resultatet av vår egen empiriska studie, resultat av den tidigare forskningen och de teoretiska utgångspunkter som tillämpats i studien. Detta avseende faktorer som påverkar individer till att återfalla i brott och faktorer som motiverar individer till att komma ur brott. Resultat från vår studie, den tidigare forskningen och de teoretiska utgångspunkterna har på olika sätt varit kompletterande och tytt på att kriminalitet är ett komplext och föränderligt fenomen. Därmed är det väsentligt att studera fenomenet vidare och erhålla ny kunskap om huvudämnet, för att kunna förebygga den sociala problematiken.

7 SLUTSATSER

Med hänsyn till det som presenteras kan flera slutsatser dras. En av slutsatserna är att psykologiska, miljömässiga och ekonomiska faktorer bidrar till att individer blir återfallsförbrytare. Vidare är en annan slutsats utifrån studiens resultat att oavsett olika samhällsstrukturer och välfärdssystem som individer befinner sig i, är de bidragande faktorerna till återfall i grund och botten desamma. Fortsatt är stigmatisering av tidigare kriminella individer en bidragande faktor till återfall, eftersom stigmatiseringen begränsar individens möjligheter i samhället. Detta med hänsyn till det respondenterna förmedlat samt det teoretiska avsnittet i följande studie. En ytterligare teori som kan tillämpas och förklara anledningar till att tidigare kriminella individer återfaller i brott är Maslows behovstrappa. Teorin förklarar att behov som inte tillgodoses kan resultera i att individer väljer att begå brott, för att tillgodose deras grundläggande behov. I enlighet med det respondenterna uppgett och tidigare forskning är exempel på faktorer som motiverar individer till att komma ur kriminalitet; behandling, stödgrupper, organisationer och sociala band. Således kan en annan slutsats vara att åtgärder av god kvalitet är grundläggande för en framgångsrik behandling och återintegration i samhället. Vidare har denna studie bidragit till en bättre förståelse och kunskap om huvudämnet. Detta genom en fördjupad förståelse samt kunskap om bidragande faktorer till att individer kommer ur eller återfaller i kriminalitet. Dessutom har studien bidragit till mer kunskap om vad som krävs av samhället för att kunna hjälpa personer som befinner sig i kriminalitet att ta sig ur det. Slutligen kan det konstateras att studien även bidragit till ytterligare vetenskaplig forskning på området. Det sociala problemet om kriminalitet är brett, komplext och föränderligt. Därmed är det viktigt att utöka sin kunskap om ämnet för att kunna förebygga samhällsproblemet. Utifrån det som framkommit i studien är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet att förhindra att individer hamnar i kriminalitet tidigt. Därmed är förslag på vidare forskning att utöka sin kunskap om det tidiga brottsförebyggande arbetet. Detta då tillämpandet av lämpliga och effektiva insatser i tidig ålder kan förhindra att individen hamnar i eller återfaller i kriminalitet senare i livet.

REFERENSLISTA

- Barrenger, L. S., Draine, J., Angell, B., & Herman, D. (2017). Reincarceration Risk Among Men with Mental Illnesses Leaving Prison: A Risk Environment Analysis. *Community Mental Health Journal*, 53(8), 883-892. <https://doi.org/10.1007/s10597-017-0113-z>
- Becker, H. (1997). *Outsiders*. The Free Press.
- Bolander, E., & Fejes, A. (2019). Diskursanalys. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handboken i Kvalitativ analys*, (s. 91-116). Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.
- BRÅ. (2022). *Konstaterade fall av dödligt våld*. Brå https://bra.se/download/18.146acb6517fd5578401854/1653313576727/Statistikrapport_D%C3%B6dligtv%C3%A5ld_2021.pdf
- BRÅ. (2021b). *Nationella trygghetsundersökningen 2021*. Brå. https://bra.se/download/18.4cb26e92181ae50d5a/1660720132513/2021%20Nationella%20trygghetsunders%C3%B6kningen%202021_uppdaterad%2020220817.pdf
- BRÅ. (2020). *Skolundersökningen om brott 2019*. Brå. https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306dead/1606817015507/2020_11_Skolunders
- BRÅ. (2021a). *Strategiska brott bland ungdomar på 2010- talet*. Brå. https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa7087f9/1618295581817/2021_5_Strategiska_brott
- BRÅ. (u.å). *Återfall i brott*. Brå.se <https://bra.se/forebygga-brott/forebyggande-utifran-amne/aterfall-i-brott.html>
- Chan, C. H., Wing Lo, T., Zhong, Y. L., & Chui, H. W. (2013). Criminal Recidivism of Incarcerated Male Nonviolent Offenders in Hong Kong. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 59(2), 121-142. <https://doi.org/10.1177/0306624X13502965>
- Håkansson, A., & Berglund, M. (2012). Risk factors for criminal recidivism- a prospective follow-up study in prisoners with substance abuse. *BMC Psychiatry*, 12(1), 111-111 <https://doi.org/10.1186/1471-244X-12-111>
- Kopak, M. A., Hoffmann, G. N., & Proctor, L. S. (2016). Key Risk Factors for Relapse and

Rearrest Among Substance Use Treatment Patients Involved in the Criminal Justice System. *American Journal of Criminal Justice*, 41(1), 14-30.
<https://doi.org/10.1007/s12103-015-9330-6>

Kriminalvården. (2022). *KOS 2021 - Kriminalvård och statistik*. Kriminalvården
https://www.kriminalvarden.se/globalassets/forskning_statistik/kos-2021---kriminalvard-och-statistik.pdf

Kriminalvården. (2018). *Återfall i brott som leder till kriminalvårdspåföljd- en nedåtgående trend*. Kriminalvården
<https://www.kriminalvarden.se/globalassets/publikationer/forskningsrapporter/slutrapport-aterfall-i-brott.pdf>

Lund, C., Forsman, A., Anckarsäter, H., & Nilsson, T. (2011). Early Criminal Recidivism Among Mentally Disordered Offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 56(5), 749-768.
<https://doi.org/10.1177/0306624X11411677>

Mallett, A. C., Tedor, F. M., & Quinn, M. L. (2019). Race/ ethnicity, citizenship, and crime examined through trauma experiences among young adults in the United States. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 17(2), 110-132.
<https://doi.org/10.1080/15377938.2019.1570413>

Maslow, H. A. (2017). *A Theory of Human Motivation*. BN Publishing.

Meeuwisse, A., Swärd, H., Eliasson-Lappalainen, R.M., & Jacobsson, K. (2015).
Forskningsmetodik för socialvetare. Natur & Kultur Akademisk.

Polisen. (u.å). *Brottsförebyggande arbete - polisens arbete*.

<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/brottsforebyggande-arbete/>

Rotter, M., & Carr, A. W. (2011). Targeting Criminal Recidivism in Mentally Ill Offenders: Structured Clinical Approaches. *Community Mental Health Journal*, 47(6), 723-726.
<https://doi.org/10.1007/s10597-011-9391-z>

SNS. (u.å). *Brottslighet och samhälle*. Hämtad 25 februari 2023 från
<https://www.sns.se/forskningsprogram/brottslighet-och-samhalle/>

Skovlund, H., & Larsen, L. N. (2021). Recidivism into Criminal Gangs as a Problem of Social Identity- Some Applications from the Perspective of Pragmatism. *British Journal of Social Work*, 52(4), 2217-2233. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab183>

Svedin, G. (2015). "En ohyra på samhällskroppen": kriminalitet, kontroll och modernisering

i Sverige och Sundsvallsdistriktet under 1800- och det tidiga 1900-talet. Brutus Östling bokförlag.

Synonymer. (u.å). Återfallsförbrytare. Hämtad 25 februari 2023 från

<https://www.synonymer.se/sv-syn/%C3%A5terfallsf%C3%B6rbrytare>

Szklarski, A. (2019). Fenomenologi. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handboken i Kvalitativ analys*. (s. 148-165). Liber.

Valdivieso, V. A. P., Pincay, Z. H. G., Beltran-Aroca, M. C., & Girela-Lopez, E. (2022). Relationship between Child Abuse and Delinquent Behaviour in Male Adolescents Deprived of Liberty. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(24), 16666. <https://doi.org/10.3390/ijerph192416666>

Westlund, I. (2019). Hermeneutik. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handboken i kvalitativ analys*. (s. 72-91). Liber.

BILAGOR

Bilaga A-Informationsbrev

Hej!

Vi är tre socionomstudenter vid Mälardalens universitet som läser vår sjätte termin på utbildningen. Just nu skriver vi vårt examensarbete som syftar till att undersöka anledningar till att individer från 18 års ålder och uppåt kommer ur eller återfaller i kriminalitet. Vi skriver till er med anledning av att vi skulle vilja ha ert perspektiv på vårt huvudämne. Detta då vår förhoppning med intervjun är att vi ska få en bättre förståelse för huvudområdet utifrån er kunskap och erfarenhet.

Vi skulle därmed vilja bjuda in er till en intervju om huvudämnet som beräknas ta cirka 30-45 minuter. Fortsatt är examensarbetet noga planerat utifrån forskningsetiska regler. Detta innebär att ert deltagande är frivilligt och kan avbrytas när som helst om ni så önskar, att obehöriga inte har tillgång till intervjumaterialet samt att personlig information kommer att vara konfidentiell och anonym. Därmed kommer inte det ni uppger kunna spåras tillbaka till er. Fortsättningsvis kommer informationen ni uppger endast användas för att besvara studiens syfte och frågeställningar.

Vid frågor och funderingar är ni välkomna att kontakta oss via e-post.

Tack på förhand!

Vänligen,

Felicia Chamoun

fcn20003@student.mdu.se

Sandra Korkis

sks20003@student.mdu.se

Valerie Vujicic

evc20001@student.mdu.se

Handledare

Osman Aytar

osman.aytar@mdu.se

016-15 36 14

Bilaga B-Intervjuguide

1. **Berätta lite om dig själv!** (exempelvis ålder och jobbställning).
2. **Vad anser du är de främsta anledningarna till att individer återfaller i brott?** (exempelvis miljön, samhället, frånvarande vårdnadshavare eller bristande behov).
3. **Vilka är de vanligaste brotten som individerna återfaller i?** Utifrån din erfarenhet och kunskap.
4. **Hur pass vanligt anser du att det är med återfall i brottslighet?**
5. **Hur arbetar ni med att hjälpa individer att komma ur kriminaliteten?**
6. **Anser du att det finns tillräckliga stödinsatser till kriminella som hjälper dem att komma ur kriminalitet? Om inte, har du förslag på vad samhället kan erbjuda för hjälpinsatser till kriminella?**
7. **Vad anser du motiverar individer till att komma ur kriminaliteten?** (exempelvis familj, vänner, skola och fritid eller ekonomisk ställning).
8. **Upplever du utifrån dina erfarenheter och kunskap att samhället stigmatiserar/ stämplar kriminella? Om ja, vilka konsekvenser anser du att stigmatiseringen/ stämplingen kan få för de tidigare kriminella individerna?**
9. **Känner du att du vill tillägga något?**

